

Pels camins de l'Alt Camp

6

*Els contrastos
de la plana*

Text i fotografia: Enric Fonts i Ferrer
Revisió lingüística: Pep M. Canela i Cunillera
i Servei de Català de l'Alt Camp
Mapa: Institut Cartogràfic de Catalunya
Coordinació: Servei Comarcal de Turisme
del Consell Comarcal de l'Alt Camp

Nota: Qualsevol descripció fixada en un mitjà escrit queda limitada en un espai i en un temps concret. La pròpia evolució del paisatge i l'activitat humana faran que algunes de les explicacions puguin perdre vigència en el decurs del temps.

6. Els contrastos de la plana

Al peu de la serra de Miramar, s'estén la gran plana de l'Alt Camp, que creuen nombrosos torrents. L'envolta l'amfiteatre de muntanyes que clouen el Camp de Tarragona i, a l'horitzó, es pot contemplar la mar Mediterrània.

En aquesta comarca, les poblacions de Valls, el Pla de Santa Maria i Alió formen un triangle on s'han desenvolupat els grans polígons industrials. El paisatge agrícola es conserva encara en bona part. En la zona compresa entre el Palau de Reig i el Camí de Figuerola, les terres són bones i fèrtils; hi trobem, bàsicament, sembrats, oliveres i avellaners, molts d'ells de regadiu; per contra, a la zona del camí d'Alió, les terres són primes, i el rocallís i el tapassot afloren pertot arreu, la qual cosa va propiciar les construccions de pedra seca: marges, barraques, cossiols, bassots, etc., autèntiques meravelles de l'arquitectura rural. Molts d'aquests camps han estat abandonats i el bosc ha anat recuperant terreny, però hi resten soques d'oliveres, ametllers i garrofers. També trobem alguns trossos ben conreats de sembradura, ametllers i plantacions novelles de vinya emparrada.

La partida de Baiona, propera a Valls, és una zona amb una forta pressió humana on s'han construït nombroses segones residències. A la partida del Mas d'en Llop encara s'hi conserven dos importants monuments medievals: la torre de la Mixarda i el pont del Diable. També, la cova del Gat, que fou utilitzada com a sepulcre neolític. Destaquen els aiguamolls del Pla, una zona humida sorgida de les aigües procedents de la depuradora del poble i el polígon, els quals han esdevingut de gran interès ornitològic i són únics a la comarca.

És un recorregut planer, una mica llarg, però sense cap dificultat, molt recomanable per a tota la família i per fer amb bicicleta. Cal pensar a portar aigua i protecció per al sol.

Font de la plaça de Jacint Verdaguer o del Soldevila

6. Els contrastos de la plana

Temps

Distància

0:00
Parcial

0:00
Total

0,000
Parcial

0,000
Total

El Pla de Santa Maria. *Municipi de la comarca de l'Alt Camp, situat al sector septentrional de la comarca, al peu de la serra de Miramar. S'alça a 381 m d'altitud.*

Sortim des de la plaça de la Vila, amb l'edifici de l'Ajuntament. Agafem el carrer de la Réria cap al sud. A 150 me-

Pels camins de l'Alt Camp

tres passarem pel costat de la plaça de l'Església, presidida pel temple de la Mare de Déu de l'Assumpció, notable edifici d'època barroca bastit a la fi del segle XVIII del qual destaca el campanar de planta quadrada i torrassa octogonal amb balustres, inacabat. L'interior és de tres naus, transepte i voltes de llunetes, coronat per una gran cúpula. La construcció provocà a l'època un enfrontament entre els veïns que volien enderrocar la vella església romànica per aprofitar-ne els materials, anomenats Gavatxos, i els que volien fer-la de nova planta tot respectant l'anterior, Marrocs, els quals afortunadament s'imposaren.

0:05 0:05

0,300 0,300

Plaça de Jacint Verdaguer. Coneguda popularment com a plaça del Soldevila. Està presidida per un abeurador i la font amb un creuer. Seguim pel carrer d'Anselm Clavé i aviat arribem a la bifurcació amb el carrer del Sindicat, per on avancem, i el de Santes Creus, per on continua el recorregut de la Ruta del Cister, GR 175. Passem pel costat del xalet del Tosas, d'estil neoclassicista, i del Cellar Cooperatiu, obra de l'arquitecte Claudi Duran i Ventós, construït a principis del segle XX.

0:07 0:12

0,500 0,800

Carretera C-37. La traspassem pel pas de vianants. A l'altre costat hi ha un taller mecànic i les cases del camí d'Alió.

0:03 0:15

0,200 1,000

Camí. S'ha acabat l'asfalt. A l'esquerra veiem una petita fàbrica d'emalatges de fusta i, darrere, l'antic refugi del camp d'aviació republicà construït en la Guerra Civil Espanyola (1936-1939). El camp d'aviació republicà s'estenia des d'aquí fins a l'actual polígon industrial i des de la carretera de Valls fins a la de Vila-rodona. Fou utilitzat per avions petits, els caces. Jugà un important paper en la Batalla de l'Ebre.

Sortim definitivament del poble i comencem a caminar entre camps de sembrats.

0:08 0:23

0,600 1,600

Rotonda del polígon industrial del Pla. La voregem i continuem pel vial de l'altre costat, entre les tanques de l'empresa Precat, a la dreta, i Ursa, a l'esquerra.

6. Els contrastos de la plana

0:08 🕒 0:32

0,600 🚶 2,200

Ferm asfaltat. Arribem a un tram del camí d'Alió que està asfaltat. Deixem enrere les fàbriques del polígon i tornem a trobar camps de conreu.

0:06 🕒 0:38

0,400 🚶 2,600

Granja d'estruços i gir a la dreta. A la dreta del camí hi ha la tanca d'una granja d'estruços. A pocs metres deixem el camí d'Alió, per on veníem, i decanatem a la dreta (oest) per un camí secundari. En un primer moment, anirem entre els filats de les tanques de la finca; a totes dues bandes tindrem els estruços "pasturant". Passats 150 metres, trobarem una pallissa força gran, amb l'era de cara a migdia i els corrals a sol ponent, ara en estat d'abandó. Fem un "quatre" i continuem en la mateixa direcció (oest) pel mig de parades de sembrats voltades per clapes d'alzines i pins.

0:07 🕒 0:45

0,500 🚶 3,100

Aiguamolls (323 m). Deixem el camí més fressat i decanatem a la dreta cap a la caseta d'observació d'aus que es troba a ran de la llacuna. Per poder observar els ocells és important que no feu soroll. Els aiguamolls del Pla han sorgit de les aigües provinents de la depuradora d'aigües residuals del poble i del polígon. Són únics a la comarca de l'Alt Camp i han esdevingut punt de parada de nombrosos ocells (destaquen importants espècies protegides).

Els aiguamolls del Pla

Pels camins de l'Alt Camp

Una vegada visitat aquest espai natural, anem a trobar el rec de desguàs, ple de canyes, i el seguim cap al sud.

0:03 0:48

0,200 3,300

Encreuament amb la pista del mas Mahanaim. Ens hi incorporem girant a la dreta (est) i ens encarem a la cogulla de Miramar. Per l'esquerra, s'arriba a aquest important mas on hi ha un centre de rehabilitació de toxicòmans. S'hi pot visitar el petit nucli zoològic, on destaca una bona representació d'aus de diferents espècies.

0:04 0:52

0,300 3,600

Carretera C-37 entre Valls i el Pla de Santa Maria. La travessem i continuem pel camí de carro de l'altre costat. Hi ha una fita de la conducció de l'aigua de l'Ebre amb la inscripció Pla 6 i un pou. Després es passa a tocar d'una cisterna i les restes d'una barraca.

0:04 0:56

0,300 3,900

Torrent de la Forcada. Baixem fins a la llera, plena de pedres i grava; en aquest sector és bastant ampla i transitable. Llavors la remuntem cap al nord. A les vores hi creixen alzines i pins de proporcions considerables.

0:04 1:00

0,300 4,200

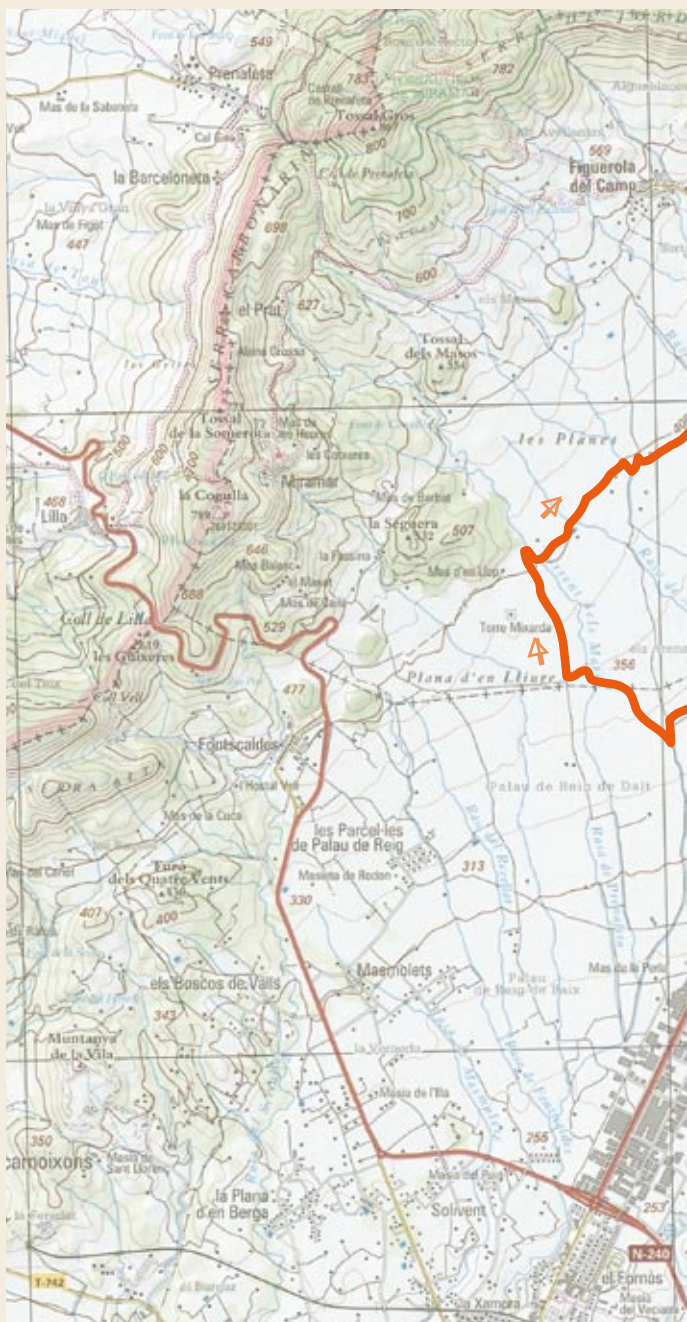
Terraplè. Abandonem el llit del torrent tot enfilant-nos per les traces de sender que s'emparren pel terraplè de la dreta, a la vora d'unes grans alzines. Quan som a dalt trobem una filera d'ametllers esquelètics i la parada erma amb petites alzines. La passem fins a trobar una vinya i una petita pallissa. Llavors continuem les trilles cap al nord-oest que ens apropen al caire d'una altra rasa bastant profunda.

0:03 1:03

0,200 4,400

Cruïlla. Girem a l'esquerra (oest). Paral·lela al camí hi ha una línia elèctrica. Uns tres-cents metres més enllà traspassem un escorrentiu atapeït de canyes i alguns entradors als conreus. Cap al nord-oest veiem la magnífica cinglera del tossal Gros i el frondós bosc d'alzines que s'estén a la seva falda.

6. Els contrastos de la plana

Temps 3 h

Dificultat

13,050 km Distància

6. Els contrastos de la plana

0:11 🕒 1:14

0,800 🚶 5,200

Rasa dels Magraners. La travessem per sobre un pont i continuem camí enllà fent algun tomb però retornant ràpidament a la direcció original (oest) acompanyats d'oliveres, vinyes i sembrats. S'anomena així per la gran quantitat d'exemplars d'aquesta espècie que hi trobem. El fruit —la magrana— és comestible i en podem trobar a la tardor i a l'hivern. Aquestes rases, atapeïdes de vegetació, actuen com autèntics corredors verds. Hi habiten molts animals que les utilitzen per traslladar-se de la muntanya, on troben refugi, a la plana, on troben menjar.

0:04 🕒 1:18

0,300 🚶 5,500

Encreuament. Seguim recte, cap al sud-oest, pel costat d'un cable d'electricitat. A ponent s'obre la vall del Brugent. A l'esquerra, a mig aire del puig d'en Marc, sobresurt el monòlit de Castell Dalmau. Cap a migdia s'estén el Camp de Tarragona tacat de nombrosos pobles. En primer terme hi ha Alió i Puigpelat. A una passa llueixen les teulades de les naus del polígon de Valls. Transcorreguts uns 200 metres passem a frec d'una tanca de xiprers i d'una pallissa restaurada.

0:06 🕒 1:24

0,500 🚶 6,000

Rasa i camí de Figuerola. Ens hi incorporem girant cap a l'esquerra, aigües avall. Si volem fer drecera podem seguir aquest camí amunt, sense perdre el nord, fins a l'encreuament amb el camí del mas d'en Llop, on retrobarem la descripció al punt quilomètric 10,200.

Posta de sol des del camí de Figuerola

Pels camins de l'Alt Camp

0:02 1:26

0,150 6,150

Bifurcació revessa (324 m). Girem cap a la dreta, com si tornéssim enrere, per un camí que, igual com el de Figuerola, també fa de rasa i, per tant, apareix ensorrat i malmès per l'aigua. El camí de Figuerola continua avall cap a la ciutat de Valls, però queda estroncat pel polígon industrial de Valls.

El ferm d'aquests camins està excavat en un terreny erosionat per les aigües on podem observar molts còdols i sorra. Sovint aquests camins fan funció de rasa de drenatge de les parades i de vial de comunicació; això implica, per als pagesos, un treball de manteniment, d'anar tapant forats i reguerots; si s'abandona la terra i els camins cauen en desús, ben aviat es converteixen en autèntiques rases i la vegetació no tarda a fer-se'n mestressa, tal com passa una mica més amunt.

0:02 1:28

0,150 6,300

Bifurcació. Pugem cap a l'esquerra (nord-oest). Al final de la pujadeta deixem un camí a l'esquerra. Abandonem el llit del torrent dels Masos, que s'ha fet intransitable, i el ressegüim per la vora d'un sembrat al final del qual trobem un cadenat. Davant se'ns mostra una bonica imatge de la serra de Miramar amb la Cogulla i, a sota, el poblet arraulit damunt d'un cingle.

Després del terreny sembrat passem una vinya i el camí continua pel costat d'una parada d'ametllers abandonats que el bosc ha començat a envair. Per contra, a l'altra riba del torrent s'hi veuen camps ben conreats amb les seves pallisses arreglades. Així que avancem el bosc es va fent més espès.

Arribem a una zona on la rasa es ramifica i circulem una mica pel seu llit. Llavors, en sortir del bosc, el camí decanta cap a ponent i traspassem un altre torrentet. Deixem el camí que el segueix, tant amunt com avall. Al final de la parada de mà esquerra podem observar un muró o fita de terme. És un senyal de pedra més o menys treballat, o bé d'obra, que indica la terminació d'una propietat immoble o un territori.

Tenim ja al davant la torre de la Mixarda.

0:12 1:40

0,900 7,200

Camí traverser. Topem amb l'antic camí de Valls a Prenafeta. El seguim cap a la dreta (nord). Primer circula una mica enfonsat, però aviat es posa al mateix pla que els camps del voltant.

6. Els contrastos de la plana

0:04 1:44

0,300 7,500

Camí d'accés a la torre de la Mixarda. A l'esquerra trobem el camí que ens acosta al peu de la torre. Si hi anem, després haurem de recular fins aquí i continuar cap al nord pel camí de Prenafeta.

Torre de la Mixarda. *Torre medieval de colonització datada entre els segles XI i XII, que va ser ampliada i fortificada amb posterioritat, durant el segle XV. És de planta circular i té uns 18 metres d'alçada. Actualment no se'n conserva cap sostre ni el terrat. Té comunicació visual amb altres torres i castells situats a les muntanyes que envolten el Camp de Tarragona.*

0:07 1:51

0,500 8,000

Camí del mas d'en Llop. El seguim recte cap al nord. Per l'esquerra se'n va cap a aquest mas, situat al final de la parada d'avellaners i al peu del turonet, i arriba, en tan sols tres quilòmetres, a Fontscaldes.

0:04 1:55

0,300 8,300

Torrent dels Masos (403 m). Hi baixem i caminem per la mateixa llera en el sentit contrari al qual anàvem fins ara. Al mateix revolt neix un sender que podem utilitzar si ens interessa anar fins a Miramar. El senderó va serpentejant, torrent amunt, fins a trobar la pista asfaltada dels Masos, molt a prop del mas Barbat.

Al cap d'uns 200 metres mal comptats comencem a pujar pel vessant esquerre per sortir del fons de la torrentada.

0:04 1:59

0,300 8,600

Gir de 90° cap a l'esquerra. La pista tomba cap a l'esquerra i pren la direcció nord-est. Seguint la vora de la rasa un camí menys vistent ens apropa en qüestió d'un minut al pont del Diable o del Moro.

Pont del Diable o del Moro. *Construcció medieval, probablement de la mateixa època que la torre de la Mixarda, formada per un arc de mig punt molt esvelt sustentat en les roques de la paret del torrent, el qual circula força profund. No està prou clar si era un aqüeducte o bé un pont per al pas de vianants.*

Deixem enrere l'ombra dels arbres del torrent i, per bons camins, anem a camp obert entre conreus. Traspassem dues petites rases gairebé imperceptibles.

Pels camins de l'Alt Camp

Pont del Diabre o del Moro al torrent dels Masos

0:14 🕒 2:13

1,000 🚶 9,600

Rasa dels Magraners. Hi baixem per la rampa pavimentada i la seguim corrent avall. Obviem el camí que va en sentit contrari. Caminem per sobre d'un bon tou de grava.

0:08 🕒 2:21

0,600 🚶 10,200

Encreuament. Amb el camí de Valls a Figuerola del Camp. Agafem la branca de l'esquerra en direcció a aquesta darrera població. La de la dreta va cap a Valls i és per on hauríem passat en cas d'haver agafat la drecera en el punt quilomètric 6,000. Les vores de la rasa estan plenes de magraners que, quan és el temps, ens ofereixen gustoses magranes.

0:02 🕒 2:23

0,100 🚶 10,300

Cruïlla amb el camí del mas d'en Llop presidida per una corpulenta figuera. Decantem cap la dreta, fem una essa i seguim per aquest camí. Per l'esquerra continua el camí de Figuerola del Camp que solament dista 2,500 quilòmetres d'aquí. Al cap de sis-cents metres, traspassem un camí secundari. Nosaltres no perdem el sentit nord-est que hem agafat a partir del torrent dels Masos. Ens anem desplaçant per camins ben trepitjats.

6. Els contrastos de la plana

0:12 2:35

0,900 11,200

Rasa de Mussoles. Baixem i la traspassem. Abans, però, deixem un camí a l'esquerra i, en ser al mateix llit, en deixem un altre a la dreta. Pugem per l'altre costat i continuem endavant en la mateixa direcció nord-est. Així que avancem anem trobant camins d'entrada a les finques i el ferm cada vegada va empitjorant fins al punt que es converteix, pràcticament, en sender i s'enfonsa per passar la rasa.

0:10 2:45

0,800 12,000

Rasa d'Aligueres. Tant la baixada com la pujada estan força malmeses ja que els pagesos han deixat d'utilitzar aquest tram del camí del mas d'en Llop. Una vegada passada la rasa continuem per un camí ample però pedregós.

Aquesta és una de les rases més llargues que hem trobat. Recull les aigües dels aiguavessos de la serra del Jordà i s'ajunta al torrent de la Forcada a l'alçada del polígon del Pla.

0:04 2:49

0,300 12,300

Cruïlla (394 m) amb el camí vell de Figuerola al Pla de Santa Maria. Nosaltres anem de dret cap a aquesta darrera població, que ja tenim a un cop de pedra. Abandonem la branca de l'esquerra, que és la de Figuerola, i també és per on circula el GR 175 —la Ruta del Cister— cap a Poblet.

Aviat passem un tram pavimentat que fa una giragonsa per traspassar una altra raseta. Seguim caminant a la vora d'un alterós marge de pedra seca que fa de recer del fort vent de serè que acostuma a bufar molt sovint per aquests indrets.

0:06 2:55

0,450 12,750

Rasa i vial de circumval·lació oest del Pla. L'agafem cap a la dreta. A l'esquerra, en un terreny una mica més elevat, hi ha el poliesportiu, el camp de futbol i les escoles.

0:02 2:57

0,150 12,900

Rasa del Tudores o el Vall. Passem l'última rasa, en amunt anomenada del Tudores i, cap a migdia, el Vall. Entrem al Pla pel carrer del Terrassa seguint les marques del GR 175.

El Vall. *D'aquesta manera anomenen, al Pla de Santa Maria, el torrent de la Forcada. De fet aquest torrent recull les aigües de la muntanya de Sant Ramon que baixen pel camí dels Carpis i per la*

Pels camins de l'Alt Camp

rasa del Tudores i creuen tot el poble de nord a sud. Un cop passada la població, el torrent segueix paral·lel a la carretera de Valls, fins que la creua pel pont del Pagès; a partir d'aquí, és anomenat barranc Sec. Posteriorment, a l'alçada de Valls, rep el nom de torrent del Catllar. Aquest torrent, que passa pel parc de Mas Miquel i pel costat del Pius Hospital, ha anat recollint les aigües de les rases procedents dels vessants de la serra de Miramar. Ja al tram final encara torna a canviar el nom pel de riera de la Xamora i desemboca al riu Francolí a la partida dels Fontanals, una mica per sota del pont de la carretera de Valls a Alcover. Tot i semblar un torrent inofensiu, de tant en tant fa de les seves i ens recorda la força de l'aigua desfermada, tal com va passar amb l'Aiguat de Santa Mònica, el dia 28 d'agost de l'any 1987.

0:02 2:59

0,100 13,000

Plaça de Pau Casals o del Manescal. Continuem recte pel carrer de la Sardana. A l'esquerra, al final del raval de Sant Ramon, trobem l'església romànica de Santa Maria del Pla, actualment anomenada de Sant Ramon, datada a finals del segle XII, de transició del romànic al gòtic. Se l'ha inclòs dins l'estil del romànic cistercenc. A la dreta, el portal de cal Branca dóna entrada al carrer Major i a l'antic recinte emmurallat de la vila.

0:01 3:00

0,050 13,050

Plaça de la Vila (388 m), presidida per l'edifici de l'Ajuntament. Final de l'excursió.

Portal del carrer de la Trinitat del Pla, a prop de l'Ajuntament

Consell Comarcal de l'Alt Camp

Passeig de l'Estació, 42, baixos • 43800 Valls
Tel. 977 60 62 87 • Fax 977 61 30 71
www.altcamp.cat
consell@altcamp.cat

Parque Nacional de Tordera
de la Diputació de Tarragona

Alt Camp • Conca de Barberà • Urgell

Generalitat de Catalunya
Servei d'Ocupació de Catalunya

Unió Europea

Fons Social Europeu

Consell Comarcal
de la Conca
de Barberà

Museu d'Història
de Catalunya

CONSELL COMARCAL
DE L'URGELL

Diputació de Lleida

DIPUTACIÓ DE
TARRAGONA

MINISTERIO
DE AGRICULTURA, PESCA
Y ALIMENTACION

Consorci
de desenvolupament
de l'Alt Camp

